

Η ομιλία του πρωθυπουργού Γ.Παπανδρέου στη συνάντηση διαλόγου για τα ΑΕΙ στους Δελφούς

Κυρίες και κύριοι, θέλω να σας ευχαριστήσω για την παρουσία σας εδώ. Να ευχαριστήσω την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας για τη δουλειά που κάνει, σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια τομών και αλλαγών και, βεβαίως, τους δύο Υπουργούς και τους ξένους φιλοξενούμενούς μας, τον κ. Gago και τον κ. Δημητρίου, που τόσα χρήσιμα μας έχουν μεταφέρει από τις δικές τους εμπειρίες, των

αλλαγών που έγιναν στις δικές τους χώρες και όχι μόνο.

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, τους τελευταίους μήνες, πολλά έχουν ειπωθεί για την κρίση που περνάει η χώρα μας, ενώ πολλά περισσότερα έχουν συμβεί, με άμεσα και ορατά αποτελέσματα στη ζωή μας, την καθημερινότητά μας, στον τρόπο με τον οποίο ζούμε, αλλά και σκεφτόμαστε.

Για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων και των Ελληνίδων, όχι απλώς αντιλαμβάνονται την ανάγκη για αλλαγή, αλλά απαιτούν την αλλαγή. Την αλλαγή, για να μεταβούμε σε μία χώρα καλύτερη, δικαιότερη, που πατά γερά στα πόδια της, χωρίς «δάνειες» δυνάμεις, που εξασφαλίζει στους πολίτες της δικαιώματα, ευκαιρίες, τη ζωή που αξίζουν.

Γι' αυτό βρίσκομαι σήμερα μαζί σας, διότι η παιδεία είναι ο πυρήνας - πιστεύω - αυτών των αλλαγών, όχι μόνο για το αύριο, αλλά και για το σήμερα. Είναι βασικό ζητούμενο για την επιβίωση της χώρας. Και είμαι αποφασισμένος, είμαστε αποφασισμένοι, όπως μας προκάλεσε και ο Υπουργός, κ. Gago, να κόψουμε τον γόρδιο δεσμό.

Για τη νέα γενιά, είναι ένα στοίχημα ζωής. Διότι σήμερα, η νέα γενιά - και με πολλά δημοσιεύματα, δυστυχώς, που ωθούν αυτή τη σκέψη - έχει μία επιλογή: ή να φύγει ή να αλλάξει τη χώρα. Ή τη φυγή ή την αλλαγή. Αυτό αισθάνεται σήμερα ο νέος μπροστά στα μεγάλα διλήμματα και στα μεγάλα προβλήματα που έχει η χώρα.

Γι' αυτό, εμείς είμαστε αποφασισμένοι να αλλάξουμε τη χώρα, αλλά θέλουμε και τη συμμετοχή του νέου σε αυτή την αλλαγή. Δεν θέλουμε τη φυγή, αλλά τη συμμετοχή του, για να βοηθήσει και ο νέος σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια που κάνουμε.

Και δεν θα σας κουράσω με τους δείκτες, έχουν ειπωθεί πολλά. Απλώς, θα αναφέρω ένα δείκτη ακόμα, που δείχνει το πού βρισκόμαστε σε ό,τι αφορά την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα του δικού μας εκπαιδευτικού συστήματος. Είμαστε στις τρεις πρώτες χώρες ως προς το ποσοστό των νέων που μπαίνουν στα τριτοβάθμια Ιδρύματα, δηλαδή ως προς τον αριθμό των νέων που μπαίνουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά είμαστε στην 118η θέση ως προς την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Αυτό είναι ένα ακόμα δείγμα, ένας δείκτης ακόμα, των προβλημάτων που έχουμε μπροστά μας.

Αυτό που θέλω να πω εγώ είναι ίσως αυτονόητο για εσάς, αλλά νομίζω ότι ακριβώς

αυτό το αυτονόητο, αυτή την επανάσταση του αυτονόητου, είναι που πρέπει να κάνουμε στη χώρα μας. Είναι πολύ εύκολο να μένουμε πίσω, στις καθημερινές μας αντιλήψεις και προκαταλήψεις, αλλά μπροστά μας πιστεύω ότι βλέπουμε μερικά αυτονόητα, τα οποία πρέπει να μας οδηγούν και να μας καθοδηγούν.

Θα ξεκινήσω από αυτό που είπε και ο Υπουργός Παιδείας της Πορτογαλίας, να πάμε από την επίφαση της δημοκρατίας, στη λειτουργία των Πανεπιστημίων μας, δηλαδή από μια δήθεν εσωτερική δημοκρατία, που ουσιαστικά δεν υπάρχει, σε μια πραγματική δημοκρατική λειτουργία, που σημαίνει το Πανεπιστήμιο να λογοδοτεί και να υπηρετεί, να εξυπηρετεί, την επιστήμη, αλλά και την ίδια την κοινωνία, τις ανάγκες της χώρας, του έθνους, του Ελληνισμού και όχι μόνο. Και σε ευρωπαϊκό, και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Να λογοδοτεί απέναντι στις ανάγκες που υπάρχουν στη χώρα μας, να μπορεί να έχει λόγο - γιατί δεν έχει λόγο το Πανεπιστήμιο σήμερα. Έχουν εμπλακεί και οι πανεπιστημιακοί, σε ένα βαθμό τουλάχιστον, στην πελατειακή αντίληψη της πολιτικής ζωής της χώρας μας, βεβαίως με ευθύνη της ίδιας της Πολιτείας. Δυστυχώς, όμως, δεν είναι η αυτόνομη, κριτική φωνή που φέρνει σκέψεις, προτάσεις και λύσεις σε θέματα, όχι μόνο στις θετικές επιστήμες, αλλά και στις κοινωνικές επιστήμες, και στην πολιτική ζωή του τόπου, όπως γίνεται σε πολλές άλλες χώρες, όπου είναι ουσιαστικοί σύμβουλοι - όχι ως άτομα, αλλά ως κοινότητα - της Πολιτείας, για τόσα πολλά και σημαντικά ζητήματα.

Το δεύτερο που θέλω να αναφέρω - και το ζούμε πια αυτούς τους μήνες, πολύ πιο έντονα από ό,τι παλαιότερα, αλλά είναι αυτονόητο - είναι ότι είμαστε σε μια παγκόσμια οικονομία. Και κρίνουμε και κρινόμαστε. Το ζούμε καθημερινά. Άρα, η ψευδαίσθηση ότι μπορεί ένας νέος να διαπρέψει αν έχει το μέσο, αν έχει μια πελατειακή σχέση, αν έχει «μπάρμπα στην Κορώνη» όπως λέγεται, για να βρει δουλειά ή για να πάρει ένα πτυχίο, όπως έγραφε μία εφημερίδα χθες, με 2.000 ευρώ, ή για να εξασφαλίσει ένα μεταπτυχιακό, είναι μία πάρα πολύ μεγάλη ψευδαίσθηση.

Κρινόμαστε. Δεν μπορούμε να κρυφτούμε από πουθενά. Άρα, αξιοκρατία, αριστεία, αξιολόγηση, πιστοποίηση, είναι έννοιες εκ των ων ουκ άνευ. Δεν υπάρχει δυνατότητα να προχωρήσουμε χωρίς αυτές τις έννοιες. Εκτός αν θέλουμε απλά να κρινόμαστε από τρίτους, με τρόπο βεβαίως πολλές φορές και βάρβαρο, που δεν συνάδει με αυτά τα οποία πράγματι μπορούμε να κάνουμε ως χώρα.

Είμαστε υποχρεωμένοι να δώσουμε στους νέους όλα τα εργαλεία, όλες τις δυνατότητες να καλλιεργήσουν τις δυνάμεις τους, ώστε πράγματι να αποκτήσουν εφόδια γι' αυτή τη νέα παγκόσμια πραγματικότητα και οικονομία στην οποία ζούμε.

Άρα, σχολεία, Πανεπιστήμια, ΤΕΙ: όχι πια το τυπικό χαρτί, αλλά ουσιαστικές γνώσεις. Και επίσης, παγκοσμιοποίηση, διεθνοποίηση και των δικών μας ιδρυμάτων, που σημαίνει όχι απλώς κάποιες ανταλλαγές, αλλά ουσιαστική, δική μας συμμετοχή στις παγκόσμιες εξελίξεις, ερευνητικές, επιστημονικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές, μέσα από τα Πανεπιστήμιά μας.

Αλλά και δυνατότητα συμμετοχής και άλλων νέων ανθρώπων, καθώς και Καθηγητών, στα δικά μας ιδρύματα, με ανοιχτές διαδικασίες, ώστε να

διαμορφώνουμε πραγματικά πολίτες του κόσμου, έχοντας όλες τις δυνατότητες να γνωρίζουμε τις εξελίξεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Αυτό δεν είναι μόνο καλό για την επιστήμη μας, θα είναι πολύ σημαντικό και για την οικονομία μας, για τη δυνατότητα να διαμορφώνουμε και να συμμετέχουμε, να δημιουργούμε συνδέσεις και επαφές με άλλες οικονομίες, με άλλα Πανεπιστήμια, με άλλες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, αλλά και με άλλες κοινωνίες.

Που σημαίνει και δυνατότητα, αύριο, ένας επαγγελματίας, ένας επιχειρηματίας, ένας Έλληνας, αλλά κι ένας ξένος που θα έχει σπουδάσει στη χώρα μας, να γνωρίζει τις ευκαιρίες που έχει για την επένδυσή του εδώ, στην Ελλάδα.

Όπως βεβαίως και με την αποτύπωση του κόστους. Χρειάζεται να δούμε ποιο είναι το κόστος, όπως κάνουν στην Κύπρο, ποιο είναι το κόστος του φοιτητή, πόσο μας κοστίζει κάθε φοιτητής. Και αυτό, βεβαίως, να το πληρώνει το ελληνικό κράτος, για τον Έλληνα που δικαιούται την εκπαίδευση σύμφωνα και με το Σύνταγμα. Αλλά ένας ξένος που θα έρχεται να σπουδάσει στη χώρα μας, αν έχει υποτροφία από κάπου, ή αν έχει από την τσέπη του χρήματα, αυτά τα χρήματα θα αξιοποιούνται στα ίδια τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ και θα βοηθήσουν πάρα πολύ στην ανάπτυξη, αλλά και στην προσαρμογή, θα έλεγα, των Πανεπιστημίων μας στις διεθνείς ανάγκες και δυνατότητες.

Στην Κύπρο, είχα συναντήσει κάποιον, ο οποίος ήταν μάλλον σε Κολέγιο, δεν ήταν ακόμα το Πανεπιστήμιο, πηγαίνοντας προς την Ινδία για μια διάλεξη για τον Γκάντι, όπου με είχαν καλέσει. Δίπλα μου, λοιπόν, ήταν ένας Κύπριος και τον ρώτησα τι ακριβώς έκανε και μου λέει, πάω για να κάνω συνεντεύξεις. Και του λέω, πού συνεντεύξεις; Στην Ινδία - λέει - στο Μπαγκλαντές και στο Πακιστάν. Και πόσους φοιτητές έχετε στο δικό σας, πόσοι έρχονται από αυτές τις χώρες; Και λέει, παίρνουμε 4 χιλιάδες φοιτητές το χρόνο. Σκεφθείτε λοιπόν: αυτό είναι κάτι που αποτελεί και μία διασύνδεση, αλλά κι έναν τεράστιο πόρο γι' αυτά τα ιδρύματα. Και θα μπορούσε να είναι έτσι και για την Ελλάδα, αντί να εξάγουμε φοιτητές και γνώσεις.

Και ένα τρίτο αυτονόητο, βεβαίως, είναι οι εξελίξεις γύρω μας. Είναι ραγδαίες, όχι μόνο τεχνολογικές, αλλά και πολιτικές, και οικονομικές. Άρα, λοιπόν, είναι πολύ βασική πια η ανάγκη να μπορούμε να είμαστε ευέλικτοι σε ό,τι αφορά την προσαρμογή των μαθημάτων μας στις εξελίξεις, αλλά και πολύ μεγάλη η ανάγκη, όπως μας είπε και ο Πομπόλιος συνάδελφός σας, για τη διαβίωση εκπαίδευση, μιλώντας για τους 100 χιλιάδες νέους διπλωματούχους, οι οποίοι ουσιαστικά θα προέρχονται από την αγορά, από τους εργαζόμενους, από τους επαγγελματίες που θέλουν να αποκτήσουν ένα νέο πτυχίο, ένα διαφορετικό πτυχίο, ή να επανακτήσουν τις γνώσεις τους στον τομέα τους, ο οποίος πιθανώς θα έχει αλλάξει λόγω και των εξελίξεων.

Συνεπώς, έχουμε την ανάγκη από Πανεπιστήμια, ΤΕΙ και σχολεία, που είναι συνεχώς εξελισσόμενα και δεν διέπονται από αυτές τις βαριές γραφειοκρατικές και απίστευτα «σκοταδιστικές» διαδικασίες στη λειτουργία και στις αποφάσεις τους, από το Υπουργείο Παιδείας βεβαίως, μέχρι και το ίδιο το τμήμα και την τάξη.

Ένα τέταρτο αυτονόητο είναι ότι είμαστε στην κοινωνία της γνώσης - το λέμε. Από

τη μία πλευρά, αυτό σημαίνει ότι μηχανές ή αυτοματοποιημένα συστήματα βρίσκονται πια στην παραγωγή. Από την άλλη, όμως, ιδιαίτερα για χώρες αναπτυγμένες, ιδιαίτερα για χώρες σαν την Ελλάδα, η προστιθέμενη αξία των προϊόντων μας, η ανταγωνιστικότητα, δεν θα έρθει από τη μαζικότητα της παραγωγής, και λόγω μεγέθους, αλλά και διότι εμείς δεν μπορούμε να ανταγωνιστούμε φτηνά χέρια στην Κίνα ή αλλού.

Θα ήταν λάθος να κάνουμε μία κούρσα στην προσπάθειά μας να φτωχύνουμε περισσότερο, για να μπορούμε να είμαστε ανταγωνιστικοί. Ανταγωνιστικοί μπορούμε να γίνουμε όταν δώσουμε γνώση, όταν έχουμε προστιθέμενη αξία της γνώσης, της επιστήμης, στα προϊόντα μας, που σημαίνει καινοτομία, σημαίνει δημιουργικότητα, σημαίνει σύνδεση της έρευνας με την πράξη, της έρευνας με την πατέντα, της έρευνας με την επιχείρηση, της έρευνας με την περιφερειακή ανάπτυξη.

Σημαίνει, επίσης, ότι θα πρέπει να πέσουν τα πολύ στενά τείχη μεταξύ των διαφόρων τομέων της επιστήμης. Όταν μιλά κανείς για ένα πτυχίο, η διεπιστημονικότητα πρέπει να αναπτύσσεται, να υπάρχουν πιο σύνθετα επαγγέλματα, να υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα στη διαμόρφωση πτυχίων από τα Πανεπιστήμια, τα οποία βεβαίως θα δίνουν και τις απαραίτητες γενικές γνώσεις, αλλά και την εξειδίκευση.

Αυτό σημαίνει, βεβαίως, και μία άλλη μορφή εισαγωγής στα Πανεπιστήμια, είτε σε Σχολή, αλλά θα έλεγα και στο ίδιο το Πανεπιστήμιο, σε ορισμένες περιπτώσεις. Υπάρχουν Πανεπιστήμια, που ουσιαστικά είναι κοινωνικών επιστημών, όπως είναι το Πάντειο.

Και δεν βλέπω το λόγο, γιατί να μην εισάγεται κανείς κατευθείαν στο Πάντειο, και όχι σε Σχολή, ούτε καν σε Τμήμα, ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα να έχει ευρύτητα επιλογών, αλλά να έχουμε και τη διαμόρφωση πτυχίων από το ίδιο το Πανεπιστήμιο, που βεβαίως πρέπει να πιστοποιηθούν από κάποια Αρχή, όπως έχουμε αποφασίσει.

Το πέμπτο μεγάλο θέμα είναι η ψηφιοποίηση της γνώσης, το αυτονόητο το οποίο ζούμε, που σημαίνει από τη μια μεριά την πρόσβαση του μαθητή ή του φοιτητή, τη δυνατότητα πρόσβασης - και αυτό είναι θέμα και δικής μας επιλογής, να διευκολύνουμε και να εγγυηθούμε αυτή την πρόσβαση - αλλά και του εργαζόμενου, του επαγγελματία, σε αυτό τον παγκόσμιο πια πλούτο, όχι στο ένα σύγγραμμα, αλλά σε μια κοινοκτημοσύνη της ανθρωπότητας, των γνώσεων και των εμπειριών.

Πώς αξιοποιεί πια αυτή την πρώτη ύλη, που λέγεται «πληροφορία», ένας νέος ή ένας εργαζόμενος ή ένας επαγγελματίας. Να ξεφύγει δηλαδή από το άκριτο της παπαγαλίας - είναι το αυτονόητο - και να πάει στη συνθετική, αναλυτική κριτική, στη δημιουργική σκέψη και να διαμορφώσει τα απαραίτητα εργαλεία, για να μπορεί να αξιολογεί αυτή την πληροφορία και όχι απλώς να την αφομοιώνει.

Και αυτό βεβαίως είναι τελείως διαφορετικό, είναι μια τελείως διαφορετική αντίληψη, από αυτήν που έχουμε σήμερα σε όλα μας τα σχολεία, δυστυχώς, ακόμα και στα Πανεπιστήμιά μας, τα οποία έχουν υιοθετήσει τα αρνητικά της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με το ένα σύγγραμμα και με την παπαγαλία, σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Η ψηφιοποίηση, όμως, σημαίνει και νέες μεθόδους μάθησης. Ο Υπουργός Παιδείας της Κύπρου, πολύ σωστά, μας μίλησε για την ανάγκη της παιδαγωγικής και λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων - όχι μόνο λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων, αλλά και λόγω αυτών - που σημαίνει ένα νέο ρόλο του Καθηγητή.

Ένα νέο ρόλο του Καθηγητή, που είναι πιο δημιουργικός και πρέπει να μεταφέρει αξίες και να διαμορφώνει χαρακτήρες. Η ψηφιοποίηση δεν αποξενώνει - θα έλεγα - την πληροφορία, αλλά μπορεί να βοηθήσει ώστε να είναι η τάξη πολύ πιο ευχάριστη, πολύ πιο δημιουργική, πολύ πιο συλλογική, και η διδασκαλία να γίνεται πολύ περισσότερο ως διάλογος και όχι απλώς ως μία διδασκαλία από τον άμβωνα ή από τον πίνακα.

Αυτό σημαίνει ότι το σχολείο αλλάζει πια και σε ό,τι αφορά τη διδακτέα ύλη, η οποία και αυτή μπορεί να αλλάζει πολύ γρήγορα. Και η πρόβλεψη των νέων μπορεί να γίνεται μέσα από την κλασική διάλεξη, μέχρι και βλέποντας μέσα στα κείμενα ένα βίντεο, ή να δει ακόμα και διαδραστική τη μάθηση, που είναι και μια νέα μορφή συνεργασίας μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα, αλλά και στην έρευνα βεβαίως, αφού διεθνώς πια, η διαδραστική έρευνα είναι κάτι το οποίο βλέπουμε να εξελίσσεται όλο και περισσότερο.

Σημαίνει, βεβαίως, ότι και το σχολείο, αλλά και η τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν περιορίζονται χωροταξικά, ούτε και η μάθηση περιορίζεται στους ίδιους χρόνους. Το πώς θα φτάσει λοιπόν σ' ένα πτυχίο κάποιος, σε ποιο πτυχίο φτάνει και πώς το αποκτά, μπορεί να είναι πολύ διαφορετικός ο τρόπος, ανάλογα με το Πανεπιστήμιο ή ανάλογα με τη Σχολή.

Αυτό που θα είναι πολύ σημαντικό, είναι πώς πιστοποιείται αυτή η γνώση. Άρα, λοιπόν, πάμε πάλι στην αξιολόγηση και στην πιστοποίηση, μια τελείως διαφορετική διαδικασία, δηλαδή μπορεί να έχουμε πολλούς δρόμους, αλλά και πολλούς προορισμούς, πολλές επιλογές. Αυτό σημαίνει, όχι στην τυποποίηση, όχι στην ομοιομορφία, όχι στις τυποποιημένες διαδικασίες του προγράμματος, αλλά μεγάλη ποικιλία, μεγάλη ελευθερία, η οποία βεβαίως πρέπει να αξιολογείται ως προς το αποτέλεσμα, μέσα από τη διαδικασία των πιστοποιήσεων.

Ένα έκτο σημείο για το αυτονόητο, είναι η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας, των προϊόντων μας και των υπηρεσιών μας. Σε αυτή την παγκόσμια οικονομία, χρειάζεται και ποιότητα και ταυτότητα. Άρα, πρέπει να αξιοποιήσουμε τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα στα προϊόντα μας, που σημαίνει ότι πρέπει να έχουν και προέλευση, και ρίζα, και παράδοση, αλλά και καινοτομία δική μας, ώστε να δώσουμε και το καινούργιο, και την ποιότητα.

Αυτό σημαίνει ότι η περιφερειακή ανάπτυξη πρέπει να συνδεθεί με το Πανεπιστήμιο, με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, με τα Τεχνολογικά μας Ιδρύματα, είτε είναι το αγροτικό προϊόν, είτε το τουριστικό προϊόν, είτε οι υπηρεσίες, το εμπόριο, οι Τράπεζες, οι υπηρεσίες υγείας, παιδείας ή οτιδήποτε άλλο.

Είναι διαφορετικό να πουλάει ο Κρητικός χύμα το λάδι στην Κρήτη, και διαφορετικό να πουλάει το λάδι από τους Δελφούς, με ονομασία προέλευσης, με την ιστορία, την παράδοση και την υψηλή τεχνολογία, για την ποιότητα του προϊόντος. Είναι τελείως

διαφορετική η ανταγωνιστικότητα του ενός προϊόντος από την ανταγωνιστικότητα του άλλου προϊόντος, τα οποία έχουν την ίδια βασική ύλη, που είναι το λάδι.

Το παίρνω αυτό ως ένα πολύ απλό και γνωστό πια παράδειγμα, για το πόσο η γνώση και η τεχνολογία μπορούν να δώσουν ανταγωνιστικότητα στα προϊόντα μας και, βεβαίως, ευημερία στην Περιφέρεια, βοηθώντας και στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

Έβδομο και τελευταίο, σε ό,τι αφορά τα αυτονόητα που έχουμε μπροστά μας, είναι οι μεγάλες αλλαγές που έρχονται, λόγω των κλιματικών αλλαγών και της διαφορετικής ενεργειακής, διατροφικής και καταναλωτικής πορείας του πλανήτη μας.

Ίσως είναι η πιο μεγάλη αλλαγή που έρχεται, αλλά και ο πιο βασικός μοχλός που θα επηρεάσει, αργά ή γρήγορα - εγώ ελπίζω γρήγορα για μας, στην Ελλάδα - το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Διότι δεν είναι απλώς ένα ζήτημα αλλαγής της τεχνολογίας, είναι και ένα ζήτημα κοινωνικής και πολιτιστικής αλλαγής στον τρόπο κατανάλωσης, στη συνείδησή μας γύρω από το περιβάλλον μας, γύρω από τη δική μας, την προσωπική και οικογενειακή υγεία, γύρω από την ενέργεια την οποία καταναλώνουμε, ποια είναι και πώς την καταναλώνουμε, το νερό, τα απόβλητα κ.λπ.

Και επειδή όλο και περισσότερο θα υπάρχει η πίεση, το αποτύπωμα του διοξειδίου του άνθρακα να είναι μικρότερο στην παραγωγή, άρα και στο εμπόριο, το τοπικό και το περιφερειακό προϊόν θα είναι εκείνα που δεν θα φορολογούνται τόσο, όσο θα φορολογούνται εκείνα που έρχονται από μακρινές περιοχές, ακριβώς διότι θα φορολογείται το διοξείδιο του άνθρακα και άλλα αέρια, τα οποία προκαλούνται από τις μεταφορές, αλλά και από τις βιομηχανίες.

Άρα, λοιπόν, θα πρέπει να ανακαλύψουμε και πάλι την περιφέρειά μας, την περιοχή μας, τον τόπο μας, τις δυνατότητες που έχει, διότι είμαστε ουσιαστικά αποξενωμένοι. Το τι τρώμε και το τι καταναλώνουμε, δεν έχουν καμία σχέση συνήθως με τη ζωή γύρω μας και τη ζωή της περιοχής μας.

Αυτό δημιουργεί μια μεγάλη αλλαγή. Πρώτα απ' όλα, όλη αυτή η πράσινη ανάπτυξη στην άλλη προσέγγιση των επαγγελματιών, από τους μηχανικούς μέχρι τους κοινωνιολόγους, δημιουργεί μια ανάγκη συνεχούς και μαζικής, θα έλεγα, επανακατάρτισης σε πολλούς τομείς, αλλά και στη σύνδεση της τοπικής οικονομίας με την τοπική έρευνα.

Δημιουργεί επίσης και μια άλλη αντίληψη, πιστεύω, που πρέπει να διαπερνά και το εκπαιδευτικό σύστημα, αυτήν μιας νέας συλλογικότητας. Διότι σήμερα, το εκπαιδευτικό σύστημα ουσιαστικά οδηγεί τον κάθε άνθρωπο πολύ ατομικά, σε μια μοναχική πορεία, ενώ χρειάζεται να διαμορφώσουμε μια άλλη λογική, της δυνατότητας συλλογικών λειτουργιών, management αν θέλετε, διαχείρισης προβλημάτων και διαδραστικών δυνατοτήτων, που μας δίνει το διαδίκτυο.

Ξέρετε πολύ καλά, καλύτερα από εμένα, τα προβλήματα που έχει το σημερινό σύστημα και τα οποία αποτυπώνουν ακριβώς πόσο δεν ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες της σημερινής εποχής.

Αποστήθιση, έλλειψη αξιολόγησης και αξιοκρατίας, καμία σχέση και συσχέτιση της εκπαίδευσης με τις σύγχρονες ανάγκες, και τις ευρύτερες, αλλά και ειδικότερα. Δεν

έχουμε Πανεπιστήμια ή Τεχνολογικά Ιδρύματα, τα οποία είναι συνδεδεμένα ουσιαστικά με την περιφερειακή ανάπτυξη.

Εάν υπάρχει κάποια σύνδεση, είναι λόγω των δωματίων που νοικιάζουν, λόγω κάποιων μπαρ και κάποιων μαγαζιών, που λειτουργούν επειδή υπάρχουν κάποιοι φοιτητές εκεί, άντε και για να βρει κανέναν καλό γαμπρό ή καμιά καλή νύφη κάποιος της τοπικής περιφέρειας! Αλλά ουσιαστικά, Πανεπιστήμιο που να ασχολείται και να είναι συνδεδεμένο με το μέλλον, την παραγωγή, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την έρευνα κάθε περιοχής, δεν υπάρχει στη χώρα μας, δυστυχώς.

Πηγαίνοντας τώρα στην Αμερική, είχα συνάντηση με πολλούς Έλληνες της Διασποράς. Ένας νέος επιχειρηματίας, Ελληνοαμερικανός, μου έλεγε πόσο ουσιαστικά προωθείται και η δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά και η ελπίδα για την αναβίωση, για την ώθηση της αμερικανικής οικονομίας, μέσα από τις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες όμως είναι όλες συνδεδεμένες και λειτουργούν γύρω από Πανεπιστήμια, γύρω από Κολέγια, όπου εκεί συνδέεται η γνώση, η έρευνα και η καινοτομία με την επιχειρηματικότητα, τα λεγόμενα «clusters».

Ελάχιστες είναι οι δυνατότητες επιλογών των φοιτητών, που δημιουργούνται στο δικό μας σύστημα. Πολλές φορές, είναι μια τυχαία επιλογή, μέσα στις 15-20 - πόσες μπορεί να βάλει κανείς - από τις 200 επιλογές, όπου είναι σαν να χύνεις νερό πάνω από διάφορους σωλήνες και όπου δεν έχει γεμίσει, θα πέσει. Δεν είναι προγραμματισμός αυτός, δεν είναι σοβαρή λειτουργία, είναι ένα σοβιετικό σύστημα, ουσιαστικά, το οποίο βεβαίως δεν έχει καν τον κεντρικό προγραμματισμό που ίσως να είχε η Σοβιετική Ένωση. Δηλαδή, ούτε καν αυτό δεν έχουμε.

Διότι ξέρετε, ο προγραμματισμός των διαφόρων Τμημάτων γίνεται, συνήθως - όπως εγώ θυμάμαι - μετά από την κατάληψη του γραφείου του Υπουργού, για να δημιουργηθεί ένα Τμήμα διαφορετικό, για να σπάσει ένα άλλο Τμήμα και για να μπορεί βεβαίως κάποιος Καθηγητής να γίνει Πρόεδρος ενός Τμήματος ή οτιδήποτε άλλο.

Δεν λέω ότι πάντα είναι έτσι, αλλά αυτή ήταν η εμπειρία την οποία εγώ έζησα, ως Υπουργός Παιδείας - βέβαια, σε διαφορετικές στιγμές, τώρα ίσως να είναι πιο ομαλά τα πράγματα. Όμως, ο προγραμματισμός δεν γίνεται στη βάση των πραγματικών αναγκών, αλλά συνήθως γίνεται στη βάση των εσωτερικών συσχετισμών, θεμάτων και συγκρούσεων εξουσίας.

Έλλειψη έρευνας, δημιουργικότητας, αδυναμία προσέλκυσης ξένων φοιτητών ή και Καθηγητών, το ένα και μοναδικό σύγγραμμα, όλα αυτά οδηγούν στην ανεργία πτυχιούχων, στην απαξίωση των δυνατοτήτων που έχει η χώρα μας και στην υποβάθμιση των ιδρυμάτων μας.

Χρειαζόμαστε μια άλλη περιφερειακή δομή, έναν «Καλλικράτη» αν θέλετε και εδώ, χωροταξικό, για την παιδεία, για την αυτονομία των Πανεπιστημίων, για την επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία. Για να γίνουν αυτά, όμως, χρειάζεται και η αξιολόγηση και η πιστοποίηση, και των γνώσεων που αποκτά κανείς, αλλά και των γνώσεων που φέρεται τυπικά να προσφέρει το κάθε Ίδρυμα ή η κάθε Σχολή.

Τα επαγγελματικά δικαιώματα και πώς αυτά πιστοποιούνται. Και όχι απλά μια

αυτοματοποιημένη διαδικασία, που βγάζει καθηγητές ή δασκάλους που - θυμάμαι - δεν γνώριζαν ορθογραφία. Την ελευθερία των επιλογών του φοιτητή, με πολλές δυνατότητες και διαδρομές, που όμως δεν τον οδηγούν σε κάποιο αδιέξοδο ή σε κάποιο κλειστό δρόμο.

Που σημαίνει όμως και πτυχία πολλών μορφών, όχι μόνο τεχνικής, επαγγελματικής ή γενικής ή θεωρητικής εκπαίδευσης, αλλά και είδη πτυχίων, που μπορεί να είναι από τετραετή μέχρι μονοετή ή διετή, ανάλογα με τις ανάγκες. Που δεν σταματάνε όμως το νέο ή τον οποιονδήποτε, αν θέλει μετά να συνεχίσει από μία πιο τεχνική, σε μία πιο θεωρητική κατεύθυνση, ή να πάει σε ένα μεταπτυχιακό ή οτιδήποτε άλλο.

Όπως είπαμε, εισαγωγή στα ίδια τα ΑΕΙ - και όχι στα Τμήματα σε Σχολές. Χρηματοδότηση, που θα ακολουθεί τον φοιτητή και όχι το ίδρυμα. Χρηματοδότηση, που μπορεί να γίνει και μέσω Περιφερειών, σε ένα βαθμό, για να υπάρχει σύνδεση και της εφαρμοσμένης έρευνας, αλλά πιθανώς σύνδεση και ειδικών εκπαιδευτικών μαθημάτων, με τις ανάγκες που υπάρχουν στην Περιφέρεια, για την αντιμετώπιση της ανεργίας των πτυχιούχων ή και άλλων.

Και βεβαίως, όλο αυτό μπορεί να γίνει, αν υπάρχει πολύ μεγαλύτερη ελευθερία των δημοσίων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δηλαδή να φύγουμε από το κρατικό που έχουμε σήμερα, από ένα κρατικίστικο γραφειοκρατικό μοντέλο, και να πάμε σε ένα πραγματικά δημόσιο, αλλά απελευθερωμένο μοντέλο λειτουργίας.

Αυτά που ακούστηκαν, είτε από την κυπριακή εμπειρία, είτε από την πορτογαλική - και είμαι σίγουρος ότι υπάρχουν και άλλες εμπειρίες και το γνωρίζω - για τη διοίκηση των Πανεπιστημίων, των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων μας, είναι ξεχωριστής σημασίας. Όπως είπε - το άκουσα και το σημείωσα - ο κ. Gago, όταν ξεκίνησε τη μεταρρύθμιση, θεώρησε ότι το θέμα της διοίκησης είναι δευτερεύουσας σημασίας και ότι το βασικό ήταν απλώς ποια είναι τα προγράμματα, ποιες είναι οι ακαδημαϊκές σπουδές, πού θα ρίξουμε το βάρος, στην έρευνα κ.λπ.

Τελικά, όμως, η διοίκηση είναι πάρα πολύ σημαντική. Και θα σας πω τι είχα πει προχθές στον ΟΗΕ και, βεβαίως, τι λέμε και για την Ελλάδα. Στον ΟΗΕ, είχα την ευκαιρία, στα λίγα λεπτά που μιλά κανείς, να μιλήσω για τους στόχους της χιλιετηρίδας, τα λεγόμενα «millennium goals», λέγοντας κάτι απλό.

Είπα ότι η ανθρωπότητα σήμερα έχει όλες τις δυνατότητες, τα χρήματα, τον πλούτο, την εμπειρία, τη γνώση και την τεχνολογία, να λύσει σημαντικά προβλήματα, από τη φτώχεια, μέχρι το θέμα της ενεργειακής κρίσης, ή της διατροφικής κρίσης, ή του αναλφαβητισμού που υπάρχει στον κόσμο, αλλά χρειάζεται να διαχειρισθεί σωστά τους πόρους.

Το ίδιο και στη χώρα μας. Δεν είναι ότι είμαστε μια φτωχή χώρα, είμαστε μια χώρα με αρκετό πλούτο, από τις 30 πιο πλούσιες χώρες στον κόσμο, αλλά έχουμε πάρα πολύ κακή διαχείριση των πόρων, των χρημάτων και των ακινήτων της δημόσιας περιουσίας μας, αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού. Το ίδιο ισχύει και για το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Άρα, λοιπόν, το θέμα της διοίκησης δεν είναι απλώς ένα θέμα «οργανωτικής» - αν θέλετε - αντίληψης, αλλά είναι πώς διαχειριζόμαστε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο,

πως μπορούμε να αναδείξουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλες τις δημιουργικές και τις επιστημονικές δυνάμεις της χώρας μας.

Συνεπώς, εγώ θα έλεγα ότι ξέρω από την εμπειρία μου, και θα το δει και η κυρία Διαμαντοπούλου και οι υπόλοιποι της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, ότι αυτά τα θέματα της διοίκησης μπορεί να είναι τα πιο επίμαχα, να είναι εκείνα τα οποία θα δημιουργήσουν τις μεγαλύτερες συγκρούσεις.

Ζητώ από εσάς να συμβάλετε, ώστε να φτιάξουμε ένα σύστημα διοίκησης, που θα συνάδει με τις ανάγκες των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων. Να ξεφύγουμε από τη λογική, που δυστυχώς εμείς σας βάλαμε και που, ιστορικά, όπως ειπώθηκε πολύ σωστά, και εμείς ως χώρα, αντιδράσαμε απέναντι στον αυταρχισμό της χούντας με πειραματισμούς, πολλές φορές, δήθεν δημοκρατίας, που όμως δεν συνέβαλαν στη διάκριση των εξουσιών, δεν συνέβαλαν στο να είναι άλλος ο ελεγχόμενος και άλλος ο ελέγχων - ελεγχόμενοι και ελεγκτές πολλές φορές είναι οι ίδιοι.

Με το να φθάνουμε στο σημείο, συνδικαλιστικές παρατάξεις να μπαίνουν σε συναλλαγή με καθηγητές, για θέματα που θα βάλουν στις εξετάσεις, για βαθμούς που θα πάρουν και ούτω καθεξής. Αυτά είναι θέματα που βεβαίως δεν μπορούν να εκπροσωπούν ένα σοβαρό τριτοβάθμιο ίδρυμα. Άρα, να φύγουμε από την έννοια της διαχείρισης της εξουσίας, που έχει εμπεδωθεί πελατειακά σε τόσους πολλούς τομείς της χώρας μας, και να πάμε σε μια διαχείριση, που θα αναδεικνύει τη δημιουργία της γνώσης, της κριτικής σκέψης, αλλά θα δίνει και τη δύναμη στους πολίτες μας να μπορούν να ανταποκριθούν πράγματι στις σημερινές ανάγκες.

Κλείνοντας, θα τονίσω και εγώ την πρόθεσή μας για συστηματικό διάλογο, για διαβούλευση, και στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και αξιοποιώντας τη διεθνή εμπειρία, όπως κάνουμε και σήμερα, μέσα από μια Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή, στην οποία θα συμμετέχουν και Πρυτάνεις, και καταξιωμένοι Πανεπιστημιακοί, και πρώην ή εν ενεργεία Υπουργοί Παιδείας, μεταφέροντας εμπειρίες από την Ευρώπη, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ασία, τον Καναδά, την Αυστραλία και τη Διασπορά, βεβαίως, που είναι μια πολύ σημαντική πηγή γνώσης και εμπειρίας.

Ένας διάλογος, που θα πρέπει να μας βοηθήσει να κάνουμε τα Πανεπιστήμιά μας από τα καλύτερα της Ευρώπης. Αυτό θέλουμε. Και βεβαίως, ένας διάλογος που δεν θα είναι μόνο εσωτερικός, μεταξύ των εκπαιδευτικών - και χαίρομαι που είναι εδώ οι κοινωνικοί εταίροι - αλλά και με τους άλλους, με ολόκληρη την ελληνική κοινωνία, από τους γονείς μέχρι τους εργαζόμενους, ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που έχουν πολλά να κερδίσουν από μια ουσιαστική μεταρρύθμιση της εκπαίδευσής μας.

Καλώ όλους, λοιπόν, σε αυτό το διάλογο. Και ο διάλογος, βέβαια, δεν θα είναι χωρίς αποτέλεσμα. Ο διάλογος γίνεται για να φτάσουμε σε ένα αποτέλεσμα και, σύντομα, να αξιοποιήσουμε αυτή τη μεγάλη κρίση που περνάμε, ως ευκαιρία σημαντικών αλλαγών.

Σε αυτό το διάλογο, καλώ πάνω απ' όλους τη νέα γενιά, ώστε να μην έχει το δίλημμα «φυγή ή αλλαγή», για να αλλάξουμε τη χώρα μας, προκειμένου να μπορέσει να αισθάνεται πράγματι ότι αξίζει να μείνει, να συμβάλει και να δημιουργήσει στην Ελλάδα, στη χώρα μας, στην πατρίδα όπου γεννήθηκε.